

Проєкт ЄС «Продовження підтримки комплексної реформи
державного управління в Україні» (EU4PAR)
за сприяння Міністерства юстиції України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ПРОЦЕДУРУ»

Збірник тез наукових доповідей учасників
навчальної програми «Викладання
адміністративної процедури в закладах
вищої освіти України»

УДК [342.9:340.132.6](477)(082)

Редакційна колегія:

Ірина Бойко, Соломія Гулаткан

Актуальні питання тлумачення та застосування Закону України «Про адміністративну процедуру» : збірник тез наукових доповідей учасників навчальної програми «Викладання адміністративної процедури в закладах вищої освіти України». – Київ, 2025. – 253 с.

У збірнику представлено тези доповідей учасників навчальної програми «Викладання адміністративної процедури в закладах вищої освіти України», в яких зроблено юридичний аналіз окремих положень Закону України «Про адміністративну процедуру» та практику його застосування.

Збірник розраховано на науковців, викладачів, практичних працівників, аспірантів, студентів, а також широке коло читачів, які цікавляться цією проблематикою. Відповідальність за зміст поданого матеріалу несе його автор.

<i>Мельник Юлія</i>	121
Заходи впливу для забезпечення виконання адміністративних актів	
<i>Мирна Надія</i>	126
Європейські стандарти належного адміністрування	
<i>Назар Тетяна</i>	130
Порівняльно-правовий аналіз категорій «заява» та «клопотання»	
<i>Нестеренко Анна</i>	135
Чинність адміністративного акта	
<i>Остафійчук Людмила</i>	139
Юридичний зміст та практичне значення застосування адміністративними органами висновків про застосування норм права, викладених у постановах верховного суду, як складової принципу законності адміністративної процедури	
<i>Павлович-Сенета Ярина</i>	144
Тлумачення категорії «функції публічної адміністрації»	
<i>Панасюк Катерина</i>	148
Порівняльно-правовий аналіз категорій «заява» та «клопотання»	
<i>Пашинський Володимир</i>	152
Розуміння категорії «адміністративний орган»	
<i>Пожидаєва Марія</i>	156
Спеціальна процедура адміністративного оскарження рішень подакових органів: правова оцінка доцільності застосування	
<i>Полтавець Валентина</i>	163
Комісія з розгляду скарг	
<i>Похиленко Ірина</i>	168
Добросовісність і розсудливість як принципи адміністративної процедури	
<i>Росул Наталія</i>	172
Адміністративна процедура у державно-конфесійних відносинах	
<i>Росул Олег</i>	178
Інтеграція медіації в адміністративну процедуру: досвід Польщі	
<i>Синицин Павло</i>	183
Принципи адміністративної процедури: юридичний зміст та практичне значення	

4. Науково-практичний коментар до проекту Закону України «Про адміністративну процедуру» / авт. колектив (Андрійко О.Ф., Бевзенко В.М. та ін.), за заг. ред. В.П.Тимощука. Київ: ФОП Мишалов Д.В., 2019. 460 с.

5. Тимощук В. Теоретичні та практичні виклики становлення загальної адміністративної процедури в Україні. Право України. 2021. №10. С. 28-43.

6. www.rada.gov.ua – Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт

7. www.kmu.gov.ua – Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади

8. www.icps.com.ua – Міжнародний центр перспективних досліджень(практика впровадження засад АП в Україні)

9. <http://adminprocedure.org.ua>

ПОХИЛЕНКО ІРИНА,

*к.ю.н., доцентка кафедри права
та публічного управління*

*Київський національний університет
будівництва і архітектури,
м. Київ, Україна*

ДОБРОСОВІСНІСТЬ І РОЗСУДЛИВІСТЬ ЯК ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ

Принципи добросовісності та розсудливості є ключовими засадами адміністративного провадження, оскільки вони гарантують справедливість і ефективність рішень органів влади. Закріплення цих принципів у Законі України «Про адміністративну процедуру» (далі – Закон) [1] спрямоване на формування якісної правозастосовної практики та дотримання прав громадян у їхніх відносинах з адміністративними органами.

Слід зазначити, що питання пов'язані з дослідженням принципів адміністративних процедур виступало предметом дослідження багатьох науковців. Наприклад, різні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства пропонували В.Б. Авер'янов, А.Т. Комзюк, В. М. Бевзенко, О.М. Бандурка, Т.О. Коломоєць, Ю.М. Фролов, О.М. Соловійова та ін. Однак питання щодо визначення добросовісності та розсудливості поки що залишаються недостатньо дослідженими і потребують окремого аналізу.

Добросовісність передбачає виконання адміністративними органами своїх обов'язків із належною ретельністю та без зловживань, а також вимагає відповідальної поведінки від громадян. Розсудливість, у свою чергу, означає, що рішення мають ухвалюватися не лише за формальними критеріями, а й з урахуванням логіки, здорового глузду та моральних норм.

Ця робота аналізує значення добросовісності та розсудливості, їхній взаємозв'язок, а також їхній вплив на адміністративні процедури в Україні.

Добросовісність у правозастосуванні означає об'єктивну, чесну та відповідальну поведінку суб'єктів адміністративного процесу. Відповідно до частини першої статті 10 Закону України «Про адміністративну процедуру», адміністративний орган зобов'язаний діяти добросовісно для досягнення мети, визначеної законом.

Це означає, що державні органи повинні:

- ухвалювати рішення на основі законодавства та фактичних обставин справи;
- уникати бюрократичних перешкод і свавільних дій;
- дотримуватися принципу пропорційності та враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін.

Аналізуючи наукові підходи у цьому напрямку, заслуговує на увагу позиція О.А. Присяжнюка [2, С.647], який вважає, що добросовісність – це правове явище, яке передбачає можливість посадової особи чесно, сумлінно та неухильно діяти в рамках її компетенції. При цьому, добросовісність нерозривно пов'язана з обов'язком вжити заходів для самовідводу при наявності підстав передбачених в ст. 23 Закону України «Про адміністративну процедуру». Така позиція має свої переваги, зокрема, вона чітко окреслює суть добросовісності, підкреслюючи, що це не просто етична категорія, а правове явище, яке вимагає чесності, сумлінності та дотримання компетенції. Важливим є й те, що вона пов'язує добросовісність із обов'язком самовідводу, коли для цього є передбачені законом підстави. Це відповідає принципу безсторонності (неупередженості) та зміцнює довіру до діяльності посадових осіб. Водночас визначення добросовісності виглядає дещо вузьким, оскільки зосереджується переважно на межах компетенції та самовідводі, хоча добросовісність може включати й інші важливі аспекти, наприклад, врахування прав та інтересів сторін. Також у тексті відчувається брак об'єктивних критеріїв оцінки: йдеться лише про внутрішню чесність посадової особи, але не про механізми перевірки цієї добросовісності ззовні.

Закон також встановлює, що особа зобов'язана здійснювати надані їй права добросовісно та не зловживати ними. Це означає, що громадяни та юридичні особи повинні:

- діяти у межах закону та утримуватися від маніпулювання адміністративними процедурами;
- не подавати завідомо неправдиві або неповні документи;
- співпрацювати з органами влади задля ефективного вирішення питань.

Таким чином, добросовісність виступає двостороннім принципом, який забезпечує баланс між державою та громадянами.

Досліджуючи розсудливість як складову адміністративної процедури, слід відмітити, що розсудливість означає, що адміністративні органи повинні приймати рішення не лише за формальними правилами, а й з урахуванням об'єктивних обставин, логіки та моральних стандартів.

Відповідно до частини другої статті 10 Закону, адміністративний орган при здійсненні адміністративного провадження повинен діяти, керуючись здоровим глуздом, логікою та загальноприйнятими нормами моралі, з дотриманням вимог законодавства.

У чинному законодавстві України ці терміни не мають чітких визначень, однак вони використовуються в правозастосовній практиці. Так, здоровий глузд використовується як важливий критерій для оцінки рішень органів державної влади та судів, щоб забезпечити їх доцільність і відповідність загальноприйнятим у суспільстві уявленням про справедливість і правовий порядок. Це дозволяє враховувати не лише формальне застосування норм права, а й забезпечення розумності та справедливості в кожній конкретній ситуації.

Логіка є невід'ємним елементом правозастосовчої діяльності, сприяючи послідовності, обґрунтованості та несуперечливості рішень. Логічне мислення допомагає органам влади правильно тлумачити норми права, враховуючи зв'язок між фактами і правовими нормами, що забезпечує правильність і обґрунтованість прийнятих рішень.

Загальноприйняті норми моралі служать орієнтиром для вирішення правових спорів, особливо у випадках, коли законодавчі норми не дають чіткої відповіді на поставлене питання. Їх застосування дозволяє забезпечити не лише юридичну, а й моральну справедливість, підтримуючи довіру до правової системи.

Отже, ці терміни є важливими інструментами для досягнення добросовісності і розсудливості, оскільки вони допомагають забезпечити відповідність рішень вимогам не лише права, а й моралі, логіки та здорового глузду. Вони сприяють адаптації правових норм до реальних умов життя та гарантують ефективне та справедливе застосування права в адміністративній процедурі.

Добросовісність і розсудливість є взаємопов'язаними принципами. Без добросовісності розсудливість може перетворитися на суб'єктивне трактування норм, а без розсудливості добросовісність може стати формальною вимогою, позбавленою реального змісту.

Ці принципи забезпечують справедливість і доцільність адміністративного провадження, допомагають уникати бюрократичного формалізму та забезпечують захист прав громадян.

Відповідно до Закону України "Про адміністративну процедуру", кожна особа, яка отримує певні права в межах адміністративної процедури, зобов'язана здійснювати ці права добросовісно та не зловживати ними. Це означає, що особа повинна використовувати надані їй права відповідно до мети та змісту правовідносин, не порушуючи інтереси інших осіб і не створюючи перешкод для належного виконання процедур.

Принцип добросовісності передбачає, що особа повинна діяти в рамках правових норм, з урахуванням загальних принципів права, а також моральних та етичних норм. Наприклад, особа не може використовувати свої права для того, щоб перешкоджати або затримувати прийняття рішення, якщо це не є обґрунтованим або не відповідає законним цілям адміністративної процедури.

Зловживання правами в цьому контексті означає використання правових можливостей для досягнення результатів, які суперечать закону чи суспільним інтересам, або перевищення меж, встановлених адміністративною процедурою. Це може включати подання завідомо неправдивих чи безпідставних заяв, навмисне затягування процедури або маніпуляції для отримання неправомірної вигоди.

Таким чином, особа повинна враховувати інтереси держави, суспільства та інших учасників адміністративної процедури, застосовуючи надані їй права виключно в межах правового поля та з дотриманням принципу добросовісності.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що добросовісність і розсудливість є невід'ємними складовими сучасної адміністративної процедури. Вони дозволяють державним органам ухвалювати справедливі рішення, що відповідають як букві закону, так і суспільним очікуванням.

Для ефективної реалізації цих принципів необхідно:

- визначити та законодавчо закріпити види зловживань правом під час розгляду адміністративної процедури;
- удосконалити навчальні програми для державних службовців, що враховують ці принципи;

- забезпечити правову просвіту громадян щодо їхніх прав та обов'язків у адміністративних процедурах.

Таким чином, закріплення добросовісності та розсудливості є важливим кроком до побудови ефективної та справедливої державної системи.

Список використаних джерел

1. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#n33>

2. Присяжнюк О. А. Принципи адміністративних процедур як основа забезпечення адміністративного розсуду // Актуальні питання у сучасній науці № 11(29). 2024. С.641-648 [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11\(29\)-641-648](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11(29)-641-648)

РОСУЛ НАТАЛІЯ,

*асистентка кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА У ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИНАХ

Закон України «Про адміністративну процедуру» (надалі – ЗАП) став важливим етапом у розвитку публічного адміністрування, закріпивши єдині стандарти взаємодії публічної адміністрації з приватними особами [1, с. 8]. З прийняттям ЗАП було усунуто фрагментарність правового регулювання, спричинену існуванням близько 400 нормативно-правових актів, які визначали процес вирішення адміністративних справ у окремих сферах публічного адміністрування [2, с. 192]. Відповідно до сфери регулювання ЗАП було віднесено усі відносини, у яких реалізуються «функції публічної адміністрації» органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів – з «фізичними та юридичними особами» «щодо прийняття адміністративного акта» [3, с. 18].

ЗАП поширює свою дію, зокрема і на державно-конфесійні відносини. У цьому контексті доцільно окреслити поняття державно-конфесійних